

Twee organisaties, één ambitie: gezinsgericht samenwerken moet beter

Raad voor de Kinderbescherming en de Nederlandse ggz met elkaar in gesprek

Raad voor de Kinderbescherming
Ministerie van Justitie en Veiligheid

de
Nederlandse
ggz

Als een kind in de thuissituatie in de knel komt, werken de RvdK en de ggz nog te vaak langs elkaar heen. Vooral als de gezinssituatie complex is, een ouder kampt met een psychiatrische aandoening of verslaving en mogelijk daarbij een complexe scheiding. Hoe kunnen de RvdK en de ggz hun samenwerking zodanig inrichten, dat het kind altijd wordt beschermd en ondersteund en er tegelijkertijd oog is voor het ouderschap en de herstelmogelijkheden daarin? Die vraag stond centraal in een dialoogsessie met beide organisaties, die afgelopen juli plaatsvond.

Aan de dialoogsessie namen ongeveer 40 professionals en bestuurders deel. De helft van hen werkt bij de Raad voor de Kinderbescherming, de andere helft in de jeugd- en volwassenen-ggz. Doel van de sessie was inzichten verkrijgen en inspiratie opdoen en daarmee het fundament verstevigen voor de toekomst: beter samenwerken in complexe gezinssituaties.

Ideale samenwerking: meer verbinding, gezamenlijke verantwoordelijkheid

In de eerste gespreksronde brengen de verschillende professionals onder woorden waar de ideale samenwerking aan zou moeten voldoen.

De RvdK wil meer verbinding en wederzijds begrip en stelt dat in gezinssituaties waar psychiatrische problematiek en onveiligheid speelt het medisch beroepsgeheim geen beletsel hoeft te zijn als er wordt gewerkt volgens de samenwerkingsafspraken rondom informatiedeling.¹

De RvdK pleit ervoor systeemgericht en contextueel te werken, oplossingsgericht mét het gezin, vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid en een gedeelde loyaliteit naar het kind.

Ook de ggz wil meer contact en verbinding met de RvdK. In de hulpverlening ben je je eigen tool en is het van belang contact aan te gaan met de cliënt, met aandacht voor het netwerk om die cliënt heen. Zeker bij zorgmijdende ouders, die geen hulpvraag hebben maar waar wel grote problemen zijn. In de samenwerking met de Raad gaat het om vergelijkbare processen, contact leggen en verbinding aangaan.

¹ Kindermishandeling: model samenwerkingsafspraken Informatie-uitwisseling | KNMG

Doorbreken transgenerationale overdracht

Zowel de RvdK als de ggz hebben als doel de transgenerationale overdracht te doorbreken. Immers, de kinderen van nu zijn de volwassenen van de toekomst. De vraag is dan ook: hoe stellen we het kind centraal en vormen we in een eerder stadium een netwerk rondom kind en gezin, met een gezamenlijke visie en wederzijds begrip van elkaars rol?

De kindcheck voorbij: ouderschap en herstel van ouderschap

Deelnemers vanuit de ggz geven aan dat er in de volwassenen-ggz te weinig aandacht is voor de effecten van een psychiatrische aandoening of verslaving op kinderen. Ggz-professionals weten wel dat die effecten er zijn, maar handelen er nog te weinig naar. Deels door onvoldoende kennis, deels door handelingsverlegenheid, maar ook door de angst de cliënt te verliezen zodra ze hun zorgen uitspreken over de kinderen.

'Inschattingsinstrument'

In de ggz groeit het bewustzijn dat 40% van de mensen met een ernstige psychiatrische aandoening (EPA) ook ouder is. In de volwassenen-ggz moet dan ook meer oog zijn voor ouderschap én voor herstel in het ouderschap. Om beter zicht te krijgen op hoe de ziekte van een ouder diens ouderschap beïnvloedt, zou een behandelaar moeten beschikken over een 'inschattingsinstrument'. De ingezette beweging naar herstelgerichte zorg zou zich ook moeten richten op herstel in het ouderschap. Punt van zorg: het kopp/kov-aanbod voor kinderen wordt gemakkelijk wegbezuinigd.

De ggz vraagt de jeugdbeschermingsketen ook meer oog te krijgen voor dit herstel, nu wordt vaak eenzijdig risicogericht gekeken. Tijdigheid in handelen is hierbij een cruciale factor: kinderen moeten zich immers veilig kunnen hechten.

Tijdige gezinsdiagnostiek

Een ander punt is dat een gedegen gezinsdiagnostiek nog te vaak ontbreekt. Bij gezinnen waarbij een kind in de knel komt, is een tijdige analyse van wat er speelt cruciaal. De ggz zou graag zien dat dichtbij Veilig Thuis een team komt, dat met ggz-expertise kan meekijken naar aanwezige psychopathologie, zowel bij het kind als bij de ouder.

Belangrijk is daarbij om niet alleen te problematiseren, maar vooral ook te kijken naar wat wél mogelijk is.

Wat willen we beter begrijpen?

Een behandelaar uit de ggz vraagt zich af hoe je goed zicht krijgt op complexe gezinssituaties, waar bijvoorbeeld sprake is van ggz-problematiek maar tegelijkertijd van schulden. Daarvoor is een brede, systeemgerichte blik nodig. Hoe kan de verklarende analyse worden verbeterd? En wie doet daarbij wat? Een collega uit de ggz vraagt zich af waarom beter samenwerken in de praktijk toch vaak niet lukt.

Een behandelaar in de gezinskliniek reflecteert op deze vragen met de ervaring dat het stellen van een diagnose vaak een ‘wapen’ is en dat diagnoses worden gebruikt maar ook misbruikt. Ze gaan een eigen leven leiden, waardoor een ouder met een psychiatrische aandoening al snel op grote achterstand staat. Hoe kunnen we dit anders maar vooral beter doen?

Volgens de RvdK is het belangrijk dat binnen een onderzoek én binnen een hulptraject beide ouders gelijkwaardig worden behandeld als het gaat om kwesties rondom omgang en gezag. Bovendien is het belangrijk om bij een ‘ouderschapsbeoordeling’ waardering uit te spreken voor het feit dat de ouder in behandeling is.

‘Kind in mind’

Maar wat als ouders niet willen meewerken? Of wijzen naar de andere ouder? Volgens een behandelaar is het de kunst om in contact te komen met de ouder met ‘het kind in mind’. Je moet je als professional kunnen verplaatsen in de aard van de psychopathologie van de ouder, die ervoor zorgt dat die nu ‘het kind niet in mind’ heeft. Pas dan is het mogelijk om echt het contact aan te gaan. Dit vraagt vakmanschap van alle betrokken professionals.

Samenvatting eerste gespreksronde

Zowel de RvdK als de ggz herkennen zich in de aangedragen knelpunten:

- We zien een kloof tussen elkaars werelden en wettelijke kaders.
- We maken te weinig gebruik van elkaars kennis en expertise.
- We komen elkaar meestal pas tegen in geëscaleerde situaties.

Beide gesprekspartners zien een oplossing in het verkleinen van de kloof. Door de verbinding aan te gaan en elkaars deskundigheid te benutten, werken we toe naar ‘één taal, één visie’.

Scholing over en weer, bijvoorbeeld over het effect van psychopathologie op ouderschap en over wet- en regelgeving, helpt hierbij.

De visie van bestuurders, managers en directeurs

In de tweede gespreksronde krijgen bestuurders, managers en directeur het woord.

Inbreng ggz

Ook op bestuurdersniveau spelen de vragen die voor ggz-behandelaars belangrijk zijn: hoe voorkomen we transgenerationale overdracht? Waar liggen de grenzen van wat we accepteren in de maatschappij? En hoe kunnen we zorgen dat het systeem waarmee we werken (de zorg aan) kind en gezin centraal stelt, met vertrouwen in de professionals, in plaats van teveel geld en tijd te besteden aan controle?

De ggz is zich bewust van de grote verschillen tussen de eigen wereld en die van de RvdK. De ggz is vaak individuele zorg; het zorgsysteem is daarop ingericht en wordt ook op die manier bekostigd. De behandelinzet moet snel en zo kort mogelijk zijn, maar lost niet altijd alle problemen op – het best haalbare resultaat is niet hetzelfde als klachtenvrij of genezen. De verwachtingen richting de volwassenen-ggz moeten dan ook realistisch zijn. Verder kan de ggz effectiever aanhaken bij herstelondersteunend behandelen. Daarbij wordt naar levensdomeinen als werk en vrije tijd gekeken en ook ouderschap moet daar een plek in krijgen. De belofte van de Jeugdwet – 1 gezin, 1 plan – zou werkelijkheid moeten worden met de volwassenenzorg erbij.

Hoge doelen, zoals ‘geen kind meer uithuisgeplaatst’, het terugdringen van de transgenerationale overdracht en herstelgericht werken, waarbij ‘praten mét’ de norm is, geven daarbij richting.

Ook een goede verklarende analyse is cruciaal; die voorkomt chaos rondom kind en gezin.

Inbreng RvdK

De RvdK vindt het een goede zaak dat de ggz nu partner is in het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming. Dit bevordert dat samenwerkingsafspraken ‘levend’ blijven en dat besprekingen een vervolg krijgen. Het belang en de noodzaak van het doorbreken van de transgenerationale overdracht heeft ook voor de RvdK prioriteit. Dit vraagt om samenwerking en ook om doelgroepenbeleid – de eerstvolgende doelgroep is ons aller immers bekend. Door gezamenlijk in te zetten op preventie en gebruik te maken van elkaars kennis kan leed worden voorkomen. Er zijn inmiddels goede voorbeelden van ketennetwerksamenwerking bekend.

Een complicerende factor in het werk van de RvdK is dat er verschillen zijn in de manier waarop regiolocaties samenwerken met regionale (zorg)partners. De decentralisatie van de jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering maakt het extra lastig de kwaliteit en de rechtsbescherming te behouden waar ieder kind en gezin op moet kunnen rekenen. Zo is het mogelijk dat een kind in de ene regio uit huis wordt geplaatst, terwijl het in een andere regio een gezinsbehandeling zou hebben gekregen. Gemeenten verschillen en zelfs rechtbanken oordelen niet altijd gelijk. De RvdK pleit ervoor om deze ‘postcode-rechtsongelijkheid’ tegen te gaan.

Samenvatting tweede gespreksronde

Bij het versterken van het gezinsgericht samenwerken van de RvdK en de ggz staan volgens bestuurders en managers de volgende factoren centraal:

- De RvdK en de volwassenen-ggz weten elkaar in complexe gezinssituaties niet altijd goed te vinden, terwijl er raakvlakken zijn in de taakuitoefening.
- De wereld van de volwassenen-ggz is veelal gericht op individuele zorg, in tegenstelling tot de wereld van de RvdK, die gericht is op het kind en zijn opgroei- en opvoedcontext.
- Reële verwachtingen van de bijdrage vanuit de volwassenen-ggz zijn een belangrijk ingrediënt voor een succesvolle samenwerking.
- De noodzaak van het doorbreken van de transgenerationele overdracht heeft voor beide organisaties prioriteit.

Ggz is nu partner in het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming. Dat bevordert de samenwerking, stimuleert het delen van expertise en informatie en vergroot de mogelijkheid tijdig samen op te trekken, met het oog op het belang van het kind en van het ouderschap.

Hoe verder?

De dialoog over gezinsgericht samenwerken met betere uitkomsten voor kind en gezin is georganiseerd door de RvdK, de Nederlandse ggz in afstemming met de NVvP. De opgedane inzichten worden gebruikt voor het verbeteren van de netwerksamenwerking en de gezinsgerichte aanpak, onder meer in het werken aan het Toekomstscenario Jeugd- en Gezinsbescherming.

We blijven met elkaar in gesprek. En ook met kinderen, gezinnen/ervaringsdeskundigen en andere partners. Omdat het beter kan.

Meer weten?

Wilt u meer informatie over of naar aanleiding van de dialoogsessie? Neem dan contact op met de Raad voor de Kinderbescherming via info@rvdk.nl of met de Nederlandse ggz via info@denerlandseggz.nl.